

Arkivsak: 24/00245-1

Saksdokumenter:

En betenkning om kirkeasyl

Kirkeasyl

Sammendrag

Kirkeasyl er ingen kirkelig eller formell ordning regulert i lov eller forskrift, men har røtter langt tilbake i tid. I praksis oppstår kirkeasyl når noen tar opphold i et kirkerom og ikke forlater rommet. I 2014 kom det «En betenkning om kirkeasyl» fra et utvalg opprettet av Mellomkirkelig råd. Her presenteres tre ulike tilnærminger til kirkeasyl. Den første er respekt for kirkefreden. Den andre er menneskeverdet og kirkas diakonale oppdrag. Den tredje tilnærmingen er økt rettsikkerhet.

Fra april 2023 har politiet mulighet til å gå inn i kirkebygg og hente ut kirkeasylanter med makt. Den første kjente saken om kirkeasyl etter denne endringen er saken om Suel Kassembo som sitter i kirkeasyl i Herøy kirke. Politiet har meldt (januar 2024) at de har en god dialog med menigheten, men at de er forberedt på å bruke makt dersom dialogen ikke fører fram. Kirkelige ledere har uttrykt at de frykter at maktbruk fra politiet vil svekke respekten for det hellige rom. De ønsker at kirkeasyl ikke skal være nødvendig, og at dialog må brukes. Mellomkirkelig råd har uttalt en forventning om at myndighetene ikke endrer sin praksis.

Forslag til vedtak

- Mellomkirkelig råd støtter utgivelsen av en debattbok om kirkeasyl som skal komme ut i løpet av 2024. MKR ønsker at alle sider ved kirkeasyl som «nødløsning» blir drøftet bredt i kirken og i storsamfunnet. Dette gjelder juridiske, samfunnsmessige, teologiske og menneskelige sider ved asylet, hvorfor det oppstår og hvordan vi som både kirke og samfunn må forholde oss til at mennesker faktisk opplever et behov for å søke tilflukt i kirkerom eller andre særskilte helligrom.
- Mellomkirkelig råd ønsker å være orientert om utviklingen av saken i Herøy kirke.

3. Mellomkirkelig råd ber om at det arrangeres et seminar om temaet der det presenteres ulike perspektiver på kirkeasyl i forbindelse med mulig bokutgivelse høsten 2024, gjerne i samarbeid med Menneskerettighetsutvalget.

Saksorientering

Bakgrunn

Hva er kirkeasyl?

Kirkeasyl er ingen kirkelig eller formell ordning regulert i lov eller forskrift. Kirkeasyl har røtter langt tilbake i tid, og praksisen knytter seg til forestillinger om at hellige steder og rom, som en kirke, skal være fristeder eller tilfluktsteder (asyleion) for mennesker. Stedet skal være unntatt fra samfunnets lover for øvrig og fra voldsbruk. I moderne tid har dette blitt videreført ved at myndighetene ikke henter ut kirkeasylanter med makt, selv om det også har skjedd i enkelttilfeller.¹

I praksis oppstår kirkeasyl når noen tar opphold i et kirkerom og ikke forlater rommet. Det kan skyldes ønsket om å unngå uttransportering etter rettskraftig vedtak i saker om søknad om asyl eller oppholdstillatelse. Kirkeasyl har lange tradisjoner i Norge, men i moderne tid er dette en praksis som ble kjent i forbindelse med Balkan-krigen og de «endelige» avslagene på asyl for et stort antall (hovedsakelig) kosovoalbanere i 1993. I senere tid har det i større grad blitt benyttet av asylsøkere og flyktninger for å unngå å bli kastet ut av landet. Justisminister Grete Faremo instruerte allerede i 1993 landets politimestere om ikke å gå inn med makt for å hente ut kirkeasylanter av respekt for kirkerommet. Dette ble bekreftet sist i et rundskriv av 4. mars 1999 til politimestrene (Kirkeasyl – retningslinjer). 18. januar 2022 ble dette rundskrivet opphevet «... som ledd i opprydning i gamle rundskriv utgitt av departementet før etableringen av Politidirektoratet 1. januar 2001».²

I 2014 kom det «En betenkning om kirkeasyl» fra et utvalg opprettet av Mellomkirkelig råd: En betenkning om kirkeasyl.³ Her presenteres tre ulike tilnærminger til kirkeasyl.

Den første er respekt for kirkefreden. Kirkerommet er et hellig sted som gir mennesker som søker tilflukt der beskyttelse mot myndigheters utøvelse av makt. For eksempel har praksisen med våpenhus vedvart på den måten at kirkerommet har vært et rom som man har ønsket å skjerme fra fysisk makt – eller voldsutøvelse. Samtidig understreker utvalget at kirkerommet ikke er unndratt norsk lov. Begrepet «hellig rom» i betydningen «et sted som ligger bortenfor myndighetenes maktsfære» – vil ikke kunne brukes i norsk rettspraksis.

---

¹ I mai 2010 ble en afghansk mann hentet ut av kirkeasyl i Fjellhamar kirke i Lørenskog. En familie ble også hentet ut av Birgittaklosteret i Trondheim i august 2010, og en iransk kvinne ble hentet ut av Filadelfia Kristiansands lokaler i 2014. I 2017 ble en jente og moren hentet ut etter å ha vært fem måneder i kirkeasyl i Spjelkavik, og i 2018 tok politiet ut en afghansk familie i en bygning som tilhørte menigheten Nytt Liv Sunnhordland i Fitjar. De fleste av disse kirkerommene var ikke vigslende og ble derfor ikke vurdert som hellige rom av politiet.

² <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/engangslosning-for-utlendinger-som-har-oppholdt-seg-i-kirkeasyl/id2971561/?cedit=true>

³ <https://www.kirken.no/globalassets/bispedommer/nidaros/dokumentmappe/flyktninger/en-betenkning-om-kirkeasyl.pdf>

Den andre er menneskeverdet og kirkas diakonale oppdrag. Mennesker på flukt fra forfølgelse eller nød i sitt hjemland vil alltid være noe som angår kirka, både teologisk, menneskerettslig, politisk og medmenneskelig. Kirka skal tale tydelig om mennesker på flukt, også om asylsøkere og de som søker tilflukt i kirkerom. Utvalget mener imidlertid det er problematisk hvis kirkeasyl blir brukt som et virkemiddel i et kirkelig innvandringspolitisk engasjement.

Den tredje tilnærmingen er økt rettsikkerhet. Flere asylsøkere kan være utsatt for uriktige vedtak. Kirkeasyl kan gi dem en trygg mulighet til å innhente nødvendig informasjon og utforme en omgjøringsbegjæring som gir grunnlag for en reell ny behandling og vern mot tvangsretur mens de venter på saksutfallet. Utvalget mener at i en del saker kan kirkeasyl begrunnes ut fra et behov for økt rettssikkerhet for en utsatt gruppe.

Utvalget understreker at kirkeasyl ikke er noen varig løsning. Det kan være svært belastende for mennesker å sitte i kirkeasyl over lengre tid, og det kan også være belastende for menigheten og staben. Siden kirkeasyl verken er en ordning eller institusjon som kirka regulerer, er det ifølge utvalget umulig å gi bindende retningslinjer eller instruksjoner for hvordan kirkeasyl skal håndteres i menighetene.

Utvalgets betenkning har vært veiledende for kirkens «praksis» knyttet til kirkeasyl i årene etter. Siden kirkeasyl ikke er en ordning i kirken, har det heller ikke blitt ført statistikk eller vært noen samordnet oppfølging av kirkeasyl i menigheter rundt omkring i landet. Mellomkirkelig råd har fulgt opp kirkeasyl i møte med sentrale myndigheter, men har ingen overordnet funksjon overfor verken myndigheter eller lokalmenigheter. Det har også vært andre «kirkeasyl» i Norge knyttet til andre kirke- eller trossamfunn, men heller ikke her har Den norske kirke noen oversikt eller noe system for oppfølging eller samarbeid.

Endringer fra april 2023

Fra april 2023 kan politiet gå inn i kirkebygg og hente ut kirkeasylanter med makt. Tilfeller av kirkeasyl skal løses i tråd med politiets vanlige rutiner og på en så skånsom måte som mulig. Tiltak som dialog, informasjon og samarbeid med kirken vil være sentrale elementer for å få til frivillige løsninger og unngå bruk av makt. I ytterste konsekvens vil politiet kunne bruke makt, men dette skal unngås så langt det lar seg gjøre. Om barn er berørt, skal barnefaglige prinsipper for politiets arbeid i asyl- og utlendingssaker legges til grunn.

Begrunnelsen for endringen er at opphold i kirken ikke kan hindre at lovlige vedtak blir effektivt. Justisdepartementet uttaler i høringsnotatet: «Kirkeasyl, som en generell, fast ordning, der det gis opphold etter en viss tid, vil undergrave både den politisk vedtatte reguleringen av utlendingers adgang til Norge og legitimiteten til utlendingsforvaltningens vurderinger og vedtak».⁴

Den første kjente saken om kirkeasyl etter denne endringen er saken om Suel Kassembo som per sitter i kirkeasyl i Herøy kirke. Politiet har meldt (januar 2024) at de har god dialog med menigheten, men at de er forberedt på å bruke makt dersom dialogen ikke fører fram.⁵

---

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/engangslosning-for-utlendinger-som-har-oppholdt-seg-i-kirkeasyl/id2971561/>

⁵ <https://www.vl.no/nyheter/2024/01/10/testsak-for-justisminister-mehl-politiet-kan-gjere-slutt-pa-kyrkjeasyl/>

Uttalelser fra kirkelige ledere om endringen av praksis når det gjelder kirkeasyl

Kirkelige ledere har uttrykt at de frykter at maktbruk fra politiet vil svekke respekten for det hellige rom.⁶ De deler ønsket om at kirkeasyl ikke skal være nødvendig, og at dialog må brukes. Mellomkirkelig råd og Kirkerådet har uttalt en forventning om at myndighetene ikke endrer sin praksis, og at dette ville stride mot den allmenne rettsoppfatningen i store deler av befolkningen.

I møte med mennesker som er på flukt fra forfølgelse, er kirkens kall å møte dem med kjærlighet, respekt og vennlighet. Dersom politiet bruker makt for å hente mennesker ut av et kirkerom, innebærer det et dramatisk brudd med kulturell sedvane og en tusenårig tradisjon hvor kirkerommet har vært et rom uten våpen og ordensmakt. Bispemøtet har protestert mot unødig maktutøvelse i et hellig rom.⁷

Økonomiske/administrative konsekvenser

Utgifter til bokutgivelse og seminar dekkes innenfor ordinære budsjetter.

---

⁶ <https://www.kirken.no/nb-NO/om-kirken/aktuelt/svekker-respekten-for-hellige-rom/>

⁷ <https://www.kirken.no/nb-NO/om-kirken/aktuelt/bispem%C3%B8tet%20om%20kirkeasyl/>